

POSTANOWIENIE

Dnia 14 lutego 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Kołodziejcki

w sprawie **T. H.**

skazanego z art. 212 § 1 i § 2 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 14 lutego 2024 r.,

wniosku pełnomocnika oskarżyciela prywatnego w przedmiocie kosztów

zastępstwa prawnego

na podstawie art. 626 § 2 k.p.k., art. 616 § 1 pkt 2 k.p.k., art. 637a k.p.k. w zw. z art.

636 § 1 i 3 k.p.k. oraz § 15 ust. 3 w zw. z § 11 ust. 4 pkt 2 i ust. 7 w zw. z § 20

rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie

opłat za czynności adwokackie (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1964 z późn. zm.)

postanowił:

1. zasądzić od skazanego T. H. na rzecz oskarżyciela prywatnego [...] sp.j. z siedzibą w K. kwotę 720 zł (siedemset dwadzieścia złotych) tytułem zwrotu kosztów poniesionych w postępowaniu kasacyjnym z tytułu ustanowienia w sprawie jednego pełnomocnika;

2. nie uwzględnić wniosku w pozostałym zakresie.

UZASADNIENIE

W przedmiotowej sprawie, obrońca skazanego T. H. wywiódł kasację od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 15 maja 2023 r., sygn. akt V Ka

400/23, utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Kościerzynie z dnia 3 listopada 2022 r., sygn. akt II K 265/20 (k. 2-5 akt SN).

Odpowiedź na ten nadzwyczajny środek zaskarżenia złożył pełnomocnik oskarżyciela prywatnego [...] sp.j. z siedzibą w K. (k. 8-10 akt SN). W treści złożonej odpowiedzi adw. M. Ż. zawarł wniosek o zasądzenie od oskarżonego T. H. „kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według załączonej FV”. Załączona faktura opiewała na kwotę 3.690 zł brutto, tytułem „reprezentowanie oskarżyciela prywatnego w postępowaniu kasacyjnym” (k. 11).

Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 8 grudnia 2023 r., sygn. akt V KK 457/23 oddalił kasację obrońcy skazanego jako oczywiście bezzasadną, obciążając jednocześnie skazanego T. H. kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego (k. 32).

Tego samego dnia wystosowano do adw. M. Ż. pismo, którym wezwano go do przekazania dodatkowych informacji związanych ze złożonym wnioskiem w postaci kopii umowy z oskarżycielem prywatnym, dokumentu potwierdzającego opłacenie faktury, a także informacji uzasadniających przyznanie kwoty przekraczającej stawkę minimalną, zgodnie z art. 15 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1964 z późn. zm.) (k. 36 akt SN).

W odpowiedzi, pełnomocnik oskarżyciela prywatnego nadesłał zarówno umowę o świadczenie usług prawnych z klientem, jak i potwierdzenie wykonania operacji bankowej wskazując jednocześnie, że skazany powinien liczyć się z koniecznością poniesienia kosztów w razie nieuwzględnienia kasacji, a stawka ustalona z oskarżycielem prywatnym jest jego stawką za prowadzenie tego rodzaju spraw z wyboru (k. 37-40 akt SN).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek o przyznanie kosztów zastępstwa prawnego okazał się słuszny jedynie w części.

Zgodnie z art. 626 § 2 k.p.k., jeśli w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie nie zamieszczono rozstrzygnięcia o kosztach, jak również, gdy zachodzi konieczność dodatkowego ustalenia ich wysokości lub rozstrzygnięcia o kosztach

postępowania wykonawczego, orzeczenie w tym przedmiocie wydaje odpowiednio sąd pierwszej instancji, sąd odwoławczy, a w zakresie dodatkowego ustalenia wysokości kosztów także referendarz sądowy właściwego sądu. Przepis ten znajduje odpowiednie zastosowanie również w postępowaniu kasacyjnym w związku z wyraźnym odesłaniem wskazanym w treści art. 637a k.p.k. O ile w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 2023 r. o oddaleniu kasacji obrońcy skazanego jako oczywiście bezzasadnej rozstrzygnięto o kosztach sądowych związanych z tym postępowaniem (obciążono nimi skazanego, co znajduje umocowanie w przepisach art. 637a k.p.k. w zw. z art. 636 § 1 i 3 k.p.k.), o tyle orzeczenie to nie zawierało rozstrzygnięcia w przedmiocie poniesionych przez oskarżyciela prywatnego wydatków. T. H. został w niniejszej sprawie skazany, zatem zgodnie z ogólną zasadą wynikającą z art. 628 pkt 1 i 2 k.p.k. koszty procesu w sprawach z oskarżenia prywatnego sąd zasądza od skazanego.

W myśl art. 616 § 1 pkt 2 k.p.k., do kosztów procesu należą uzasadnione wydatki stron, w tym z tytułu ustanowienia w sprawie jednego obrońcy lub pełnomocnika. Nie ulega zaś wątpliwości, że do uzasadnionych wydatków stron należą koszty zastępstwa adwokackiego powstałe w związku ze sporządzeniem odpowiedzi na kasację. Skoro kasacja obrońcy skazanego T. H. została oddalona, a ww. obciążono kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego to oczywistym jest, że oskarżycielowi prywatnemu przysługuje zwrot kosztów zastępstwa prawnego za sporządzenie i wniesienie odpowiedzi na kasację.

Przypomnieć należy, że zgodnie z art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 1184 z późn. zm.) opłaty za czynności adwokackie ustala umowa z klientem. Niemniej jednak jest ona wiążąca wyłącznie w relacji pomiędzy obrońcą (pełnomocnikiem) będącym adwokatem i tymże klientem (jego mocodawcą). Natomiast wysokość opłat za czynności adwokackie przed organami wymiaru sprawiedliwości jest limitowana i w przypadku kosztów zastępstwa prawnego i kosztów adwokackich określa je rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1964 z późn. zm.; dalej: r.o.c.a.).

Wniosek o zasądzenie kosztów zastępstwa prawnego i kosztów adwokackich może zawierać oświadczenie o wysokości kosztów obciążających

stronę z tytułu wynagrodzenia adwokata (§ 16 zd. pierwsze r.o.c.a.). W orzecznictwie Sądu Najwyższego słusznie przyjmuje się, że sąd ma możliwość kontrolowania wysokości żadanego przez stronę wynagrodzenia adwokata (radcy prawnego) w zakresie przekraczającym stawki minimalne (zob. m.in. postanowienie SN z dnia 23 marca 2011 r., I KZP 1/11, OSNKW 2011, nr 5, poz. 38). Badanie następuje z punktu widzenia zasad określonych w § 15 ust. 3 r.o.c.a. Wprawdzie *expressis verbis* przepis ten dotyczy wyłącznie opłat w sprawach wymagających przeprowadzenia rozprawy, jednak obecnie należy stosować go również wówczas, gdy procedowanie na tym forum nie było konieczne, a sąd orzekał na posiedzeniu. Wskutek wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 4 października 2023 r., sygn. akt SK 105/20 (OTK-A 2023, nr 82) utracił bowiem moc obowiązującą § 15 ust. 2 r.o.c.a., który stanowił, że opłatę w sprawach niewymagających przeprowadzenia rozprawy ustala się w wysokości równej stawce minimalnej. Został on uznany za niezgodny z art. 2 w związku z art. 32 ust. 1 i art. 42 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, albowiem nie przewidywał żadnego odstępstwa od stawek minimalnych. W tej sytuacji oczywistym jest, że aktualnie do spraw niewymagających przeprowadzenia rozprawy odpowiednie zastosowanie znajdzie § 15 ust. 3 r.o.c.a. Nie do zaakceptowania byłaby sytuacja, gdyby ograniczenia wskazane w powyższym przepisie dotyczyły wyłącznie spraw co do zasady bardziej skomplikowanych i tym samym wymagających większego nakładu pracy (wymagających przeprowadzenia rozprawy), a w przypadku spraw z zasady mniej złożonych (niewymagających przeprowadzenia rozprawy) nie istniały żadne limity w ustalaniu opłat.

Zatem kontrolując oświadczenie o wysokości kosztów obciążających stronę z tytułu wynagrodzenia adwokata, sąd z jednej strony jest zobowiązany badać czy nie przekracza ono sześciokrotności stawki minimalnej przewidzianej dla danej sprawy, a z drugiej czy zasądzenie kwoty przewyższającej stawkę minimalną uzasadniają okoliczności wskazane w § 15 ust. 3 r.o.c.a. (por. postanowienie SN z dnia 18 lutego 2020 r., V KK 534/18, LEX nr 3260337; postanowienie SN z dnia 25 października 2023 r., V KK 128/22, LEX nr 3619872; postanowienie SN z dnia 18 kwietnia 2023 r., V KK 22/22, LEX nr 3585043). Ocenie sądu podlegają takie wyznaczniki jak m.in. nakład pracy adwokata, rodzaj i złożość sprawy, czy też

wkład pracy adwokata w przyczynienie się do wyjaśnienia okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy.

W niniejszej sprawie pełnomocnik oskarżyciela prywatnego wniósł o zasądzenie kosztów zastępstwa prawnego w kwocie 3.690 zł brutto. Poniesienie ww. kosztów przez oskarżyciela prywatnego zostało udokumentowane zarówno fakturą VAT nr [...] z dnia 19 września 2023 r., jak i umową o świadczenie usług prawnych z tego samego dnia i potwierdzeniem przelewu z dnia 9 października 2023 r. W toku postępowania kasacyjnego pełnomocnik oskarżyciela prywatnego złożył pisemną odpowiedź na kasację obrońcy skazanego. Zauważyć należy, że w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie brak jest określenia stawki wynagrodzenia za sporządzenie „odpowiedzi na kasację”. Dlatego też, respektując brzmienie § 20 r.o.c.a., który nakazuje wysokość stawek minimalnych w sprawach nieokreślonych w rozporządzeniu ustalać przyjmując za podstawę stawkę w sprawach o najbardziej zbliżonym rodzaju uznano, że zastosowanie znajduje tu przepis § 11 ust. 4 pkt 2 r.o.c.a., określający stawki minimalne przewidziane dla czynności m.in. sporządzenia opinii o braku podstaw do wniesienia kasacji (zob. postanowienie SN z dnia 26 czerwca 2019 r., IV KK 372/18, LEX nr 2686036; postanowienie SN z dnia 29 września 2020 r., IV KK 603/19, LEX nr 3276326; postanowienie SN z dnia 22 marca 2021 r., IV KK 574/20, LEX nr 3149735). Zatem stawka minimalna za sporządzenie i wniesienie odpowiedzi na kasację wynosi 720 zł. W tej sytuacji wyszczególniona na wystawionej przez adwokata fakturze kwota nie przekracza sześciokrotności ww. stawki minimalnej. Niemniej jednak w ocenie Sądu Najwyższego brak jest podstaw do tak znacznego jej podwyższenia w świetle kryteriów wskazanych w § 15 ust. 3 r.o.c.a.

Adw. M. Ż. był pełnomocnikiem oskarżyciela prywatnego od etapu wniesienia prywatnego aktu oskarżenia, poprzez reprezentowanie go zarówno przed sądem pierwszej jak i drugiej instancji, a kończąc na postępowaniu kasacyjnym. Był więc dobrze zorientowany w sprawie, co niewątpliwie ograniczało czas niezbędny do przygotowania się do prowadzenia sprawy przed Sądem Najwyższym. Kasację obrońcy skazanego oddalono na posiedzeniu bez udziału stron, co nie wymagało od niego stawieniectwa w Sądzie Najwyższym. Tymczasem

zgodnie z § 1 umowy o świadczeniu usług prawnych zawartej pomiędzy oskarżycielem prywatnym a adw. M. Ż., kwota 3.000 zł netto (3.690 zł brutto) obejmowała szeroko rozumianą reprezentację oskarżyciela prywatnego przed Sądem Najwyższym, w tym na rozprawach, na co wskazuje § 3 ww. umowy. Czynności pełnomocnika w postępowaniu kasacyjnym sprowadzały się *de facto* do analizy kasacji obrońcy skazanego, w której podniesiono trzy zarzuty oraz sporządzenia i wniesienia odpowiedzi na kasację. Niemniej jednak zauważyć należy, że argumenty podniesione w ww. piśmie procesowym były niezwykle trafne i wymagały analizy zarówno poglądów judykatury, jak i przepisów różnych gałęzi prawa. Ponadto nie można tracić z pola widzenia, że przedmiotowa sprawa nie należała do najłatwiejszych, gdyż dotyczyła zniesławienia spółki cywilnej za pomocą środków masowego komunikowania i z uwagi na prywatnoskargowy charakter przestępstwa z art. 212 k.k. w całości oparta była na aktywności pełnomocnika oskarżycieli prywatnych, który odpowiedzialny był za wynik sprawy.

Reasumując powyższe argumenty, w ocenie Sądu Najwyższego adekwatną kwotą, którą należało zasądzić od skazanego na rzecz oskarżyciela prywatnego [...] sp.j. z siedzibą w K. tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w sprawie V KK 457/23 była kwota 2.160 zł, a zatem trzykrotność stawki minimalnej przewidzianej za sporządzenie i wniesienie odpowiedzi na kasację. Tym samym stanowisko to implikowało wydanie rozstrzygnięcia o nieuwzględnieniu wniosku pełnomocnika oskarżyciela prywatnego w pozostałym zakresie.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji.

[J.J.]

[ał]